

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ ДАВЛУТ ИҶТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

2019

йил

“29”

оқт.

2019

йил

“10”

окт.

Рўйхатга олинди:

№ БД-5230100-2.04

2019

йил

“70”

окт.

Юсупова Д.Т.

«Бизнес режа тузиш»

фанидан мустақил таълимни ташкил этиш бўйича

УСЛУБИЙ ҚЎЛЛАНМА

**Бакалавр 5230200 “Менежмент”(тармоклар ва соҳалар
бўйича) йўналиши талабалари учун**

Ташкент 2019

“ТАСДИҚЛАНГАН”
“Корпоратив бошқарув” факультети Кенгashiда
муҳокама қилинган ва маъқулланган
Кенгаш раиси _____ М.М.Ташходжаев
“___” ____ 2019 йил

“ТАВСИЯ ЭТИЛАДИ”
“Менежмент” кафедраси мажлисида
муҳокама қилинган ва тавсия этилган
Кафедра мудири _____ Н.Қ.Йўлдошев

(кафедра мажлисининг _____ сонли баённомаси
“___” ____ 2019 йил)

Тузувчиilar:

Д.Т.Юсупова - “Менежмент” кафедраси доценти, и.ф.н.

Тақризчиilar:

М.Г.Умарходжаева – “Корпоратив бошқарув” кафедраси доценти, и.ф.н.

Т.К.Агламова - “Менежмент” кафедраси доценти, и.ф.н.

Н.Қ.Йўлдошев, Д.Т.Юсупова
“Бизнес режа тузиш” фанидан мустақил таълимни ташкил этиш бўйича
услубий кўлланма. Т.: ТДИУ. 2019 йил. – 25 бет.

1. УМУМИЙ ҚИСМ

Талаба мустақил иши ишчи ўқув режасида муайян фанни ўзлаштириш учун белгиланган ўқув ишларининг ажралмас қисми бўлиб, у услубий ва ахборот ресурслари жиҳатидан таъминланади ҳамда бажарилиши талабалар билимини назорат қилиш ва баҳолашнинг рейтинг тизими Низоми талаблари асосида назорат қилинади.

Ўқув семестри якунида талабанинг мустақил иши бўйича тўплаган рейтинг баллари ҳар бир фан бўйича аудиториядаги ўқув ишларига берилган рейтинг баллари билан биргаликда гурух рейтинг қайдномасида, талабанинг рейтинг дафтарчасида ва ўқиш кунида университет битиравчисига тақдим этиладиган диплом иловасида қайд этилади.

«Менежмент» кафедрасида ўқитладиган фанлар бўйича талаба мустақил ишининг мақсад ва вазифалари:

Мустақил иш бажарилишининг асосий мақсади – кафедра профессор-ўқитувчиларининг бевосита раҳбарлиги ва назорати остида талабаларни семестр давомида фанларни узлуксиз ўрганишини ташкил этиш, олинган билим, кўникмаларини чуқур ўрганиб мустаҳкамлаш, келгусидаги дарсларга тайёргарлик кўриш, аклий меҳнат маданиятини, янги билимларни мустақил равища ишлаб топиш ва қабул қилишини шакллантириш ҳамда ушбу тариқа университетда рақобатбардош кадрларни тайёрлашга эришишдан иборат.

Мустақил ишининг вазифалари қўйидагилардан иборат:

- талабаларни мустақил ишини ташкил этишда, профессор-ўқитувчилар томонидан ягона услубий ёндошиш бўйича шароит яратиш;
- янги билимларни мустақил тарзда пухта ўзлаштириш кўникмаларига эга бўлиш;
- зарур маълумотларни излаб топиш учун қулай усулларни ва воситаларни аниқлаш;
- ахборот манбалари ва манзилларидан самарали фойдаланиш;
- анъанавий ўқув ва илмий адабиётлар ҳамда меъёрий хужжатлар билан ишлаш;
- электрон ўқув ва илмий адабиётлар ва маълумотлар банки билан ишлаш;
- ИНТЕРНЕТ тармоғидан мақсадли фойдаланиш;
- Берилган топшириқнинг оқилона ечимини аниқлаш;
- Маълумотлар базасини таҳлил этиш;
- Иш натижаларини экспертизага тайёрлаш ва эксперт хулосаси асосида қайта ишлаш;
- Топшириқларни бажаришда тизимли ва ижодий ёндашиш;
- Ишлаб чиқарилган ечим, лойиха ёки ғояни асослаш ва мутахассислар даврасида химоя қилиш;

- Талабаларда ўқув, илмий-тадқиқот ва амалий ишлар бўйича мустақил кўнікмаларни шакллантиришга кўмаклашиш;
- Талаба шахсини баркамол ривожланиши учун шарт шароитлар яратиш.

2. ТАЛАБА МУСТАҚИЛ ИШИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ

Талаба мустақил ишини ташкил этишда муайян фан (курс) нинг хусусиятларини, шунингдек ҳар бир талабанинг академик ўзлаштириш даражаси ва қобилиятини ҳисобга олган ҳолда, қуидаги шакллардан фойдаланилади;

- айрим назарий мавзуларни ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш: фаннинг ишчи дастурида мустақил ўзлаштириладиган мавзулар, уларга ажратилган соатлар ва адабиётларни аниқ белгилаб қўйиш;

- семинар ва амалий машғулотларларга тайёргарлик қўриш: семинар мавзулари ва амалий машғулот топшириқларини талабаларга семестр бошида етказиш, уларга ажратилган мустақил иш соатларини аниқ белгилаш:

- фанлар бўйича ахборот (реферат) тайёрлаш: реферат барча фанлардан барча курсларда мустақил иш сифатида (белгиланган вақт меъёри доирасида) бажарилиши мумкинлигини талабалар онгига сингдириш; ҳар бир фандан бериладиган реферат мавзуларини унинг ҳажмини белгилаган ҳолда кафедра йиғилишида тасдиқлаш; касб таълими йўналишларига реферат мавзуларини танлашда талабанинг келгусидаги педагогик фаолиятини ҳисобга олиш; амалиётдаги мавжуд муаммоларнинг ечимини топиш; макет модел ва намуналар яратиш; илмий мақола, анжуманга маъруза тезисларини тайёрлаш; ихтисослик фанлари бўйича амалиётдаги муаммолар ечимини топишга қаратилган топшириқларни бажариш.

Ўқитилаётган фаннинг хусусиятларидан келиб чиқсан ҳолда, талаба мустақил ишини ташкил этишда масала ва машқлар ечиш, тест топшириқларини бажариш, муаммоли саволларга жавоблар топиш ва бошқа шаклдаги ўрганиш усулларидан фойдаланиши мумкин.

Ўқув фанлари бўйича намунавий, ишчи дастурларда талаба мустақил ишининг шакли, мазмуни ва ҳажми ифода этилади.

Ишчи дастурда:

- назарий таълим топшириқ мавзуларини танлашда аудиторияда ўтилган материалнинг давомийлигини таъминлаш;
- ўрганиб чиқиб, конспект қилинадиган мавзуларни аниқ белгилаш;
- амалий машғулот топшириқларининг назарий материаллар билан мутаносиб бўлишини таъминлаш;
- масалалар рўйхатини тузиш (унга турли усуллар билан ечиладиган масалаларни кўпроқ киритиш);

- курс иши ва лойиҳасининг вариантини бериш;
- ихтисослик фанлари бўйича амалиётдаги муаммолар ёчимини топишга қаратилган топшириқлар рўйхатини киритиш;
- фаннинг ҳар бир бобига тегишли адабиётлар (электрон ўқув адабиётлар)ни унинг параграфларини кўрсатган ҳолда тавсия қилиш.

Талаба мустақил иши учун ажратилган вақт бюджетига мос равища ҳар бир фан бўйича мустақил ишининг ташкилий шакллари; топшириқлари варианtlари ишлаб чиқилади ва факультет Кенгашида тасдиқланади. Мустақил ишни бажариш учун фанлар бўйича талabalарга зарурий услубий қўлланма, кўрсатма ва тавсиялар ишлаб чиқилади.

Талаба мустақил ишининг ташкилий шакллари:

- талаба мустақил ишини ташкил этишда муайян фаннинг хусусиятларини, шунингдек, ҳар бир талабанинг академик ўзлаштириш даражаси ва қобилиятини ҳисобга олган ҳолда қуйидаги шакллардан фойдаланилади;
- айрим назарий мавзуларни турли хил ўқув адабиётлар ёрдамида мустақил ўзлаштириш;
- берилган мавзу бўйича ахборот (реферат) тайёрлаш;
- семинар ва амалий машғулотларга тайёргарлик кўриш;
- илмий мақола, анжуманга маъруза тезисларини тайёрлаш.
- назарий билимларни амалиётда қуллаш;
- амалиётдаги мавжуд муаммоларнинг ёчимини топиш (кейс-стадилар орқали);
- илмий мақола, анжуманларга маъруза тезисларини тайёрлаш;
- талabalарни илмий жамиятлари ва тўгаракларда иштирок эттириш;
- Факультативлар ва махсус семинарлар ишларида иштирок этиш;
- Кафедра илмий ҳамда илмий – услубий ишларида иштирок этиш ва ҳоказолар;

Ўқилаётган фаннинг хусусиятлардан келиб чиқсан ҳолда, талаба мустақил ишини ташкил этишда кафедра бошқа шакллардан ҳам фойдаланишлари мумкин;

Талаба мустақил иши учун ажратилган вақт бюджетига мос равища университетда ўтиладиган ҳар бир фан бўйича тегишли кафедраларда мустақил ишининг ташкилий шакллари, топшириқлар варианtlари ишлаб чиқилади ва улар кафедра илмий – услубий кенгашида тасдиқланади.

Талabalар мустақил ишини бажариш учун ҳар бир фан бўйича тегишли ўқитувчилар томонидан зарурий услубий қўлланма, кўрсатма ҳамда тавсиялар ишлаб чиқилади ва улар кафедра илмий – услубий кенгашида тасдиқланади.

Кафедрада талабалар мустақил ишини ташкил этишни кафедра профессор-ўқитувчилари амалга оширади.

3. ТАЛАБА МУСТАҚИЛ ИШИННИНГ АХБОРОТ ТАЪМИНОТИ

1. Талаба учун муайян фан бўйича мустақил иш вазифасини тегишли кафедрадаги профессор (ёки етакчи доцент) томонидан ўқув машғулотларини бевосита олиб борувчи ўқитувчи билан биргаликда тузилади ҳамда кафедра мудири томонидан тасдиқланади. Талабага берилган топшириқда мустақил ишни бажариш бўйича дастлабки кўрсатма ва тавсиялар қайд этилади.

2. Мустақил ишни бажариш учун талабага ахборот манбаси сифатида дарслик ва ўқув қўлланма ва кўрсатмалар, маълумотлар маълумотлар тўплами ва банки, илмий ва оммавий даврий нашрлар, Интернет тармоғидаги тегишли маълумотлар, берилган мавзу бўйича аввал бажарилган ишлар банки ва бошқалар хизмат қиласи.

3. Кафедра мудири ва тегишли факультет декани тақдимномаси асосида университет раҳбарияти талабаларга мустақил ишларни бажариш учун зарурий ахборот, манбаа ва воситаларни белгилайди, талабаларга турли кутубхоналар, музейлар, тармоқ муассасалари ва корхоналардан мустақил иш учун зарурий маълумотлар тўплаш юзасидан сўровнома хатларини ва шартномалар расмийлаштириб беради.

4. «Менежмент» кафедраси мудири мустақил ишларни бажарилиши учун зарурий моддий–техник базасини яратади, ҳамда ахборот манбалари ва воситалари билан таъминлайди, талабаларга турли кутубхоналар, ишлаб чиқищдаги тармоқ муассасалари ва корхоналардан мустақил иш учун зарурий маълумотлар тўплаш юзасидан сўровнома хатларини расмийлаштириб беради.

Университет томонидан талабаларга мустақил ишларни ўз вақтида бажариш учун амалдаги меъёрлар асосида жиҳозланган ўқув залига эга бўлган кутубхона (Ахборот ресурс-марказида), услубий кабинетлар (Мультимедиа хоналари), аудиториялар, етарли компьютер техникасига ега бўлган комп ютер синфлари ва Интернет тармоғидан самарали фойдаланиш учун шарт – шароитлар яратиб берилади.

Талаба мустақил ишини назорат қилиш ва баҳолаш.

Ҳар бир фан бўйича талаба мустақил ишига раҳбарлик қилиш юклamasи профессор – ўқитувчи шахсий иш режасининг ташкилий – услубий бўлимида (1540 соат доирасида) қайд этилади.

Талаба мустақил ишига раҳбарлик қилиш «Менежмент» кафедрасида тузиладиган ва кафедра мудири томонидан тасдиқланган маслаҳатлар асосида амалга оширилади.

Талаба мустақил ишини назорат қилиш кафедрада ишлаб чиқилған жадвал ва фаннинг технология картаси асосида олиб борувчи профессор – ўқитувчилар томонидан амалга оширилади.

Талабанинг мустақил иши, муайян фан ишчи дастурда ажратилған соатларга мос рейтинг баллари билан баҳоланади ва натижада фан бўйича талабанинг умумий рейтингига киритилади.

Талабанинг рейтинг кўрсаткичлари, шу жумладан мустақил иши бўйича кафедранинг маҳсус электрон тармоғида ёритиб берилади.

Талаба мустақил ишининг назорат қилиш турлари ва уни баҳолаш мезонлари университетнинг тегишли кафедралари томонидан ишлаб чиқилади ва факультет Илмий кенгашида тасдиқланади. Мустақил ишларни баҳолаш мезонлари талабларига ўқув йили бошланиши олдидан услубий материаллар билан биргалиқда тарқатилади.

Фанлар кесимида талабаларнинг мустақил ишлари бўйича ўзлаштириш мунтазам равишда талабалар групкаларида, кафедра йиғилишлари ва факултет Илмий кенгашлари мухокама этиб борилади.

Илмий мақола, анжуман, маъруза тезисларини бажариш бўйича кўрсатма.

- Илмий мақола тайёрлаш.
- Анжуман маърузаси учун тезислар.
- «Менежмент» кафедраси томонидан ўтказиладиган Илмий семинарларда иштирок этиш учун маърузалар тайёрлаш.

Юқоридаги йўналишлар бўйича мақола ва маърузалар ўқитувчи раҳбарлигига ёзилади.

4. МУСТАҚИЛ ИШ БЎЙИЧА РЕФЕРАТ ЁЗИШ ТАРТИБИ

Мустақил ишни бажариш босқичлари қуйидагилардан ташкил топади:

- Мустақил иш мавзусини танлаш ва уни манбайнини тайёрлаш.
- мавзу бўйича адабиётларни ўрганиш ва иш режасини тузиш;
- аниқ иловаларни ишлаб чиқиш;
- берилган таклифлар бўйича иқтисодий ва ижтимоий самарадорлик кўрсаткичларини ҳисобини тайёрлаш;

Юқоридагилардан келиб чиқсан ҳолда Мустақил ишни қуйидаги бўлимлар бўйича тайёрлаш таклиф қилинади:

- ❖ Кириш
- ❖ Асосий қисм (4-5 саволардан иборат).
- ❖ Холоса
- ❖ Кўлланиладиган адабиётлар рўйхати
- ❖ Иловалар.

Юқорида кўрсатилган мустақил иш бўлимлари қўйидагиларни ўз ичига қамраб олиши керак:

а) Кириш. Бу қисм ҳажмига кўра унча катта бўлмаган, унда танланган мавзуни ҳозирги замон, бозор иқтисодиётига ўтиш давридаги моҳияти ва мавзунинг асоси ёритилиши керак бўлган масалалари ҳақида қисқача баённомани ўз ичидаги мужассамлаштиради.

б) Асосий қисм. Бу бўлимда танланган мавзунинг асосий моҳияти ва мавзунинг мағзи ёритиб берувчи саволларга фақатгина назарий нуқтаи назардан эмас, балки таҳлил этилаётган худуд, минтақа ёки корхонанинг жорий ҳолатини таҳлили, ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш имкониятларини, илгор корхоналар тажрибаси ва бошқаларни ўз ичига қамраб олиши лозим.

в) Хулоса. Бу бўлимда юқорида қайд этилган бўлим бўйича қилинган таҳлил асосида хулосалар ва киритилган тадбирлар бўйича олинган иқтисодий ва ижтимоий самарадорлик кўрсаткичларини ҳам кўрсатиб ўтилиши лозим.

г) Кўлланилган адабиётлар. Бу рўйхат библиографик талаблар асосида келтирилиши керак. Агарда, адабиётдан олинган фикр ёки статистик маълумотлар бирор бир манбадан олинган бўлса, тушунтириш ҳақида рўйхатда келтирилган кетма-кетлик рақами орқали кўрсатиб ўтилиши лозим.

д) Илова. Мустақил ишни бажариш учун асос бўлиб хизмат қилган меъёрий статистик маълумотлар мажсуасини кўрсатиб ўтиш лозим.

Мустақил ишда таҳлил қилинаётган маълумотларни янада ишончлироқ ва мантиқий ифодалаш мақсадида турли хил диаграмма, чизма, жадвалларни ишлатиш мақсадга мувофиқдир.

Мустақил ишни расмийлаштириш.

Мазкур фан бўйича Мустақил иш умумий ўқув мустақил ишлари бўйича қўйидаги талаблар асосида расмийлаштирилади.

Мустақил иш реферати ҳажми чекланмайди, аммо 15-20 вараг атрофида бўлиши тавсия этилади.

Мустақил иш фонетик лингвистик ва мантиқий равишда хатосиз ёзилиши лозим.

Умумий ишни 14 шрифт, 1,5 интервалда бажарилиши лозим.

Иловаларга чиқарилаётган маълумотлар муаллифнинг хоҳишига қараб белгиланади.

«Бизнес режа тузиш» фанидан мустақил таълим бўйича тавсия этилаётган реферат мавзулари

1. Бизнес режа-фирма фаолиятини режалаштиришдаги асосий ҳужжат
2. Енгил саноат корхоналари бизнес режасининг асосий бўлимлари, таркиби ва мазмуни
3. «Ишлаб чиқариш» режаси – бизнес режанинг асосий бўлими
4. Ишлаб чиқариш» режасининг таркиби. Корхонанинг ишлаб чиқариш қуввати ва уни режалаштириш.
5. Ўртacha йиллик ишлаб чиқариш қувватини ҳисоблаш
6. Фирмада хом ашё ва материалларни тайёрлаш ва улардан фойдаланишни режалаштириш
7. Енгил саноатларида хом ашёдан фойдаланишни натурал ва қиймат кўрсаткичлари
8. Бошқариш ва ташкил этиш (ташкилий режа)
9. Енгил саноат корхоналарида меҳнат унумдорлиги ўсишини режалаштириш.
- 10.Ходимлар сонини режалаштириш.
- 11.Енгил саноат корхоналарида ишчиларнинг ўртacha рўйхатдаги сонини режалаштириш
- 12.Ривожланган мамлакатлар корхоналарида режалаштиришнинг ўзига хос хусусиятлари
- 13.АҚШ, Япония ва бошқа мамлакатлар корхоналар фаолиятини режалаштиришни ўзига хос сусусиятлари
14. Стратегик режалаштириш моҳияти ва стратегик режа турлари
- 15.Хусусий ва хиссадорлик фирмаларни кредит олиш шартлари
16. Кичик ва қўшма корхоналарни «Бизнес-режа»сини тузиш ва унинг ўзига хос хусусиятлари
- 17.Перспектив, жорий ва оператив режалаштириш жараёнлари
- 18.Ривожланган мамлакатларга фирма фаолиятини режалаштириш жараёнлари
- 19.Тўқимачилик корхоноларининг йигириш цехини режалаштиришнинг ўзига хос хусусиятлари
- 20.Тўқиши корхоналари тўқиши цехларининг ўзига хос хусусиятлар
21. Корхонанинг ишлаб чиқариш дастурини режалаштириш
22. Корхонада капитал маблағларга бўлган эҳтиёжни ҳисоблаш
23. Хом ашё ва моддий ресурсларга бўлган эҳтиёжни режалаштириш
- 24.Меҳнат ресурсларига бўлган эҳтиёжни режалаштириш
- 25.Иш хақи фондларини режалаштириш
- 26.Маҳсулот ишлаб чиқариш харажатини режалаштириш
- 27.Фойда ва рентабелликни режалаштириш

ТАЛАБАЛАРГА МАВЗУЛАР БҮЙИЧА МАНТИҚИЙ БОҒЛАНГАН ВА МУСТАҚИЛ БАЖАРИШ УЧУН УЙ ВАЗИФАСИ ҲАМДА ТОПШИРИҚЛАРНИ БАЖАРИШ БҮЙИЧА УСЛУБИЙ КҮРСАТМА

БИЗНЕС РЕЖА БҮЛІМЛАРИНИ ҲИСОБЛАШ

Бизнес режа - бу лойиҳалаштирилаётган корхонани ҳамма асосий аспектларини ёритиб берувчи хужжатдир. У қуйидаги бүлімларни ўз ичига олади:

- қисқа хulosы - резюме;
- бизнесни умумий таърифи;
- маҳсулотлар ва хизматлар;
- маркетинг режа;
- ишлаб чиқариш режаси;
- бошқариш ва ташкил этиш;
- корхонанинг ташкилий-хуқуқий шакли;
- молиявий режа.

МАҲСУЛОТ ТАННАРХИНИ ҲИСОБЛАШ

“Ишлаб чиқаришдаги харажатлар таркиби ва маҳсулотни сотиш ҳақидаги низом”га асосан барча харажатлар, маҳсулот таннархига кирувчи ва маҳсулот таннархи таркибига кирмайдиган харажатлар гурухига ажратилади. Ишлаб чиқаришдаги маҳсулот таннархи таркибига кирмайдиган харажатлар, “Давр харажатлари” номи билан юритилиб, корхона асосий фаолиятидан олинадиган фойда миқдорида ҳисобга олинади, яъни фойданинг солиқ солингунга қадарги қисмидан ажратилади.

Юқоридаги низомга асосан маҳсулотни ишлаб чиқариш таннархига кирувчи харажатлар қуйидаги моддалардан ташкил топади:

- 1-модда. Ишлаб чиқаришдаги моддий харажатлар.
 - 2-модда. Ишлаб чиқаришда иштирок этувчи ходимларнинг иш ҳақи харажатлари.
 - 3-модда. Ягона ижтимоий тұлов.
 - 4-модда. Асосий ишлаб чиқаришдаги фонdlар амортизацияси.
 - 5-модда. Бошқа ишлаб чиқаришдаги харажатлар.
- Жами: Маҳсулот ишлаб чиқариш таннархи.
6. Давр харажатлари.

Ишлаб чиқаришдаги моддий харажатлар қуидагиларни ўз ичига олади:

- 1.1 Хом-ашё ва асосий материалларга кетган харажатлар.
- 1.2 Ёрдамчи материалларга сарфланган харажатлар.
- 1.3 Технология учун талаб этилган буғ ва ёқилғи харажатлари.
- 1.4 Арzon ва тез ейилувчи инвентарлар билан боғлиқ харажатлар.
- 1.5 Бинони иситиш ва сақлаш харажатлари.
- 1.6 Ишлаб чиқариш биносининг жорий ремонти учун кетган харажатлар.
- 1.7 Электр-энергиянинг барча турларига кетадиган харажатлар.

1-жадвал

Асосий материалларга кетадиган харажатларни ҳисоблаш

Асосий материаллар номи	Үлчов бирлиги	Сарф нормаси	Үлчов бирлиги баҳоси, сўм	1 дона маҳсулот учун қиймати, сўм	Йиллик маҳсулот учун қиймати, минг сўм
Жами					
Сотиладиган қийтиқлар қиймати					
Транспорт- тайёрлов харажатлари					
Ҳаммаси					

2-жадвал

1-модда. Ишлаб чиқаришдаги моддий харажатлар

Таркиби	Хисоблаш формуласи	Кий ма-ти, мин Г сўм	%
1.1 Хом-ашё ва асосий материалларга кетган харажатлар	$X_{1.1}$		
1.2 Ёрдамчи материалларга сарфланган харажатлар	$X_{1.2} = X_{1.1} \cdot (1 - 2\%)$		
1.3 Технология учун талаб этилган буғ ва ёқилғи харажатлари	$X_{1.3} = B_{\dot{u}} \cdot E_{1_{max}}$		
1.4 Арzon ва тез ейилувчи инвентарлар билан боғлиқ харажатлар	$X_{1.4} = KM_{mex} \cdot (1 - 3\%)$		
1.5 Бинони иситиш ва сақлаш харажатлари	$X_{1.5} = S_{u/q} \cdot E_{1_{m^2} \text{сақ}}$		
1.6 Ишлаб чиқариш биносининг жорий ремонти учун кетган харажатлар	$X_{1.6} = S_{u/q} \cdot E_{1_{m^2} \text{таъм}}$		
1.7 Электр-энергиянинг барча турларига кетадиган харажатлар	$X_{1.7} = X_{\text{дв}} + X_{\text{еp}} + X_{\text{нав}} + X_{\text{ис}}$		
Жами	$X_1 = X_{1.1} + X_{1.2} + X_{1.3} + X_{1.4} + X_{1.5} + X_{1.6} + X_{1.7}$		100

3-жадвал

Технологик жиҳозларга капитал маблағ қийматини ҳисоблаш

№	Жиҳоз-ларнинг номи	Жиҳоз-ларнинг сони	1 дона жиҳоз қиймати, минг сўм	Жами жиҳоз қиймати, минг сўм	Электр моторлар қуввати	Ўрнатилган қувватлар йифиндиси
Жами						

Барча турдаги электр-энергия харажатлари қуидаги тартибда ҳисобланади:

а) двигателълар учун талаб этилган электр-энергия харажатлари қуидагича аниқланади:

$$X_{\text{дв}} = \mathcal{E}_m \cdot H_{\text{ен}} =$$

Бу ерда: \mathcal{E}_m - двигатель электр-энергиясига йиллик талаб, квт/соат.

$H_{\text{ен}}$ - бир квт/соат двигатель электр-энергиясининг нархи, сўм.

$$\mathcal{E}_m = \frac{\sum \mathcal{E}DK \cdot D_{\text{ик}} \cdot T_{\text{см}} \cdot n_c}{K_e} =$$

Бу ерда: $\sum \mathcal{E}DK$ - ўрнатилган жиҳозлар қуввати, Кволть/ампер.

$D_{\text{ик}}$ - корхонани йил давомидаги иш кунлари сони.

$T_{\text{см}}$ - смена давомийлиги, соат.

n_c - сменалар сони.

K_e - энергиядан фойдаланиш коэффициенти.

б) ёритиш учун талаб этилган электр-энергия харажатларини ҳисоблаш:

Ишлаб чиқариш биносини ёритиш учун талаб этиладиган электр-энергия харажатларини ҳисоблаш.

$$X_{\text{эл.эн.и/ч}} = (S_{u/ч} \cdot N_h \cdot T_{\text{еп}} \cdot H_{\text{ен}}) / K_e =$$

$N_h = 0,023$ квт/соат.

Маъмурий бинони ёритиш учун талаб этиладиган электр-энергия харажатларини ҳисоблаш.

$$X_{\text{эл.эн.м/б}} = (S_{m/b} \cdot N_h \cdot T_{\text{еп}} \cdot H_{\text{ен}}) / K_e =$$

$N_h = 0,015$ квт/соат.

$$X_{\text{еп}} = X_{\text{эл.эн.и/ч}} + X_{\text{эл.эн.м/б}} =$$

в) навбатчи ёритилганлик, ёритиш учун талаб этилган электр-

энергиянинг қийматидан 10% олинади: $X_{\text{нас}} =$

г) иситиш, намлики сақлаш ва ҳаво юритиш учун талаб этилган электр-энергия харажатлари двигатель электр-энергияси харажатларидан 20% олинади: $X_{uc} =$

2-модда. Ишлаб чиқаришда иштироқ этувчи ходимларнинг иш ҳақи харажатлари

Асосий ишчилар сонини ҳисоблаш:

1. Вактбай ишловчи ишчиларнинг сонини аниқлаймиз.

$$I_{\text{сони/вакт}} = I_{\text{сони/ишб}} \cdot (8 - 10\%) =$$

2. Умумий ишловчи ишчиларнинг сонини аниқлаймиз.

$$I_{\text{сони/ум}} = I_{\text{сони/ишб}} + I_{\text{сони/вакт}} =$$

3. Рўйхатдаги ишчилар сони режалаштирилади.

$$C = \frac{I_{\text{сони/ум}} \cdot 100}{100 - H} =$$

Бу ерда: С - рўйхатдаги ишчилар сони.

H - ишга чиқмаслик фоизи (5-7% олинади).

4. Резерв ишчилар сони ҳисобланади.

$$N_{\text{рез}} = C - I_{\text{сони/ум}} =$$

Ёрдамчи ишчилар сонини ҳисоблаш:

1. Механик созловчилар сонини аниқлаймиз.

$$N_{\text{мех.соz}} = \frac{\sum \text{ШРБ}}{H_{x.k.h}} =$$

Бу ерда: $H_{x.k.h}$ - битта механик созловчини хизмат қилиш нормаси.

$$H_{x.k.h} = 80 \div 100 \text{ шартли ремонт бирлиги.}$$

2. Электриклар сони аниқланади.

$$N_{\text{эл}} = \frac{\sum \text{ЭДК}}{H_{x.k.h}} =$$

Бу ерда: $H_{x.k.h}$ - битта электрикни хизмат қилиш нормаси.

$$H_{x.k.h} = 50 \div 80 \text{ шартли электродвигатель қуввати.}$$

3. Фаррошлар сони аниқланади.

$$N_{\text{фар}} = \frac{S_{\text{мау}}}{H_{x.k.h}} =$$

Бу ерда: $H_{x.k.h}$ - битта фаррошни хизмат қилиш нормаси.

$H_{x.k.h} = 450 \div 500 \text{ м}^2$ битта фаррош учун.

4. Контролерлар сони маҳсулот турига боғлиқ ҳолда аниқланади.

$$N_{\text{контрол}} = \frac{B_{cm}}{H_{x.k.h}} =$$

Бу ерда: $H_{x.k.h}$ - битта контролерни хизмат қилиш нормаси.

$H_{x.k.h} = 450 \div 500 \text{ м}^2$ битта контролер учун.

$$N_{\text{ерд}} = N_{\text{мех.соз}} + N_{\text{эл}} + N_{\text{фар}} + N_{\text{контрол}} =$$

4-жадвал

Асосий ишлаб чиқаришда иштирок этувчи ишчиларнинг иш ҳақи фондини ҳисоблаш

Иш ҳақи фондини таркиби	Ҳисоблаш формулалари	Киймати, минг сўм
Ишбай ишчиларнинг иш ҳақи фонди	$IIX\Phi_{uub} = \sum \rho \cdot B_{ii}$	
Вақтбай ишчиларнинг иш ҳақи фонди	$IIX\Phi_{vakm} = C_e^0 \cdot TK_e \cdot I_{ce} \cdot \Phi I B \Phi$	
Тўғри иш ҳақи фонди	$IIX\Phi_m = IIX\Phi_{uub} + IIX\Phi_{vakm}$	
Соатлик иш ҳақи фондига тўланадиган қўшимчалар: Мукофот	$M = \frac{IIX\Phi_m \cdot X \%}{100}$	
Кечаси ишлагани учун қўшимча	$K_{kech} = \frac{IIX\Phi_m \cdot X \%}{100}$	
Резерв ишчиларга тўланадиган қўшимча	$K_{rez} = \frac{IIX\Phi_m \cdot X \%}{100}$	
Озод бўлмаган бригадирларга тўланадиган қўшимча	$K_{bp} = \frac{IIX\Phi_m \cdot X \%}{100}$	
Бошқа қўшимчалар	$K_{boch} = \frac{IIX\Phi_m \cdot X \%}{100}$	
Соатлик иш ҳақи фонди	$IIX\Phi_c = IIX\Phi_m + M + K_{kech} + K_{rez} + K_{bp}$	
Ўсмирларнинг тўлиқ	$K_{ycm} = IIX\Phi_c \cdot (0,4 - 0,8\%)$	

ишиланмаган иш кунига тўланадиган қўшимча		
Кунлик иш ҳақи фонди	$IIX\Phi_k = IIX\Phi_c + K_{ysm}$	
Ойлик иш ҳақи фондига тўланадиган қўшимчалар: Навбатдаги ва қўшимча меҳнат таътили учун тўланадиган қўшимча	$K_{m.m} = IIX\Phi_k \cdot 10\%$	
Ўқув таътили учун тўланадиган қўшимча	$K_{y.m} = IIX\Phi_k \cdot 0,3\%$	
Давлат ва жамоат ишларини бажаргани учун тўланадиган қўшимча	$K_{d.u} = IIX\Phi_k \cdot 0,2\%$	
Ойлик иш ҳақи фонди	$IIX\Phi_{o\u0303} = IIX\Phi_k + K_{m.m} + K_{y.m} + K_{d.u}$	
Махсулот ишлаб чиқаргани учун тўланадиган қўшимча фоизи	$K_1 = \frac{IIX\Phi_k - IIX\Phi_m}{IIX\Phi_m} \cdot 100$	
Иш ҳақига тўланадиган қўшимчаларни фоизи	$K_2 = \frac{IIX\Phi_{o\u0303} - IIX\Phi_c}{IIX\Phi_c} \cdot 100$	
Ёрдамчи иш ҳақи фонди	$IIX\Phi_{epd} = C_{epd}^0 \cdot N_{epd} \cdot \Phi IWB$	
Ишлаб чиқариш биносини таъмирловчи ишчилар иш ҳақи	$IIX\Phi_{ta'm} = KM_{6in} \cdot 4\%$	
Бир ишчининг ўртача ойлик иш ҳақи	$YIIX_{o\u0303} = \frac{IIX\Phi_{o\u0303}}{12 \cdot \text{руйхатдаги ишчилар сони}}$	

5-жадвал

Рахбарлар, мутахассислар, хизматчилар иш ҳақи фондини ҳисоблаш

№	Лавозимлар	Сони	маши,	минг	ик	$IIX\Phi$,	Кўшимчалар	
							Давлат ишлари	Мукофот

					%	Минг сўм	%	Минг сўм	
1.	Цех бошлиғи				5%		60%		
2.	Технолог								
3.	Катта уста								
4.	Уста								
5.	Ҳисобчи								
6.	Фаррош								

3-модда. Ягона ижтимоий тўлов

$$X_{\text{ягона}} = \frac{\sum IX\Phi_{\text{ж}} \cdot 25}{100} =$$

4-модда. Асосий ишлаб чиқаришдаги фондлар амортизацияси

1. Технологик жиҳозлар амортизацияси.

$$A_{\text{тех}} = KM_{\text{тех}} \cdot 20\% =$$

2. Бино ва иншоотлар амортизацияси.

$$A_{\text{бино}} = KM_{\text{бино}} \cdot 5\% =$$

3. Ишлаб чиқариш билан боғлиқ транспорт воситалари амортизацияси.

$$A_{\text{тран/вос}} = A_{\text{тех}} \cdot 3\% =$$

Жами амортизация:

$$A_{\text{ж}} = A_{\text{тех}} + A_{\text{бино}} + A_{\text{тран/вос}} =$$

5-модда. Бошқа ишлаб чиқаришдаги харажатлар

1. Асосий ишлаб чиқариш фондларини ишчи ҳолатда сақлаш харажатлари, жиҳозларни сақлаш харажатлари, жорий, ўрта ва капитал таъмиrlаш.

$$X_{\text{маъм}} = \frac{IX\Phi_{\text{епд}}}{60} \cdot 100 =$$

2. Атроф-муҳитни сақлаш билан боғлиқ харажатлар “Давр харажатлари”дан 10% миқдорида олинади.

3. Техника ҳавфсизлиги ва меҳнатни муҳофаза этиш харажатлари,

рўйхатдаги ҳар бир ишчи ҳисобига белгиланган норматив асосида аникланилади.

4. Ишлаб чиқариш цехларидаги илмий изланиш, лойиҳалаш ва рационализация харажатлари технологик жиҳозлар қийматидан 10% олинади.

Жами: $X_{бон} = X_{маъм} + X_{амп/мұх} + X_{мөх/хаб} + X_{пау} =$

6-жадвал

Йиллик ишлаб чиқарилған маҳсулот ҳажмининг таннархи

№	Харажат моддалари	Жами таннарх, минг сүм	Бир дона маҳсулот таннархи, сүм	Жамига нисбатан фоизларда
1.	Ишлаб чиқаришдаги моддий харажатлар			
2.	Ишлаб чиқаришда иштирок этувчи ходимларнинг иш ҳақи харажатлари			
3.	Ягона ижтимоий түлов			
4.	Асосий ишлаб чиқаришдаги фондлар амортизацияси			
5.	Бошқа ишлаб чиқаришдаги харажатлар			
Жами маҳсулот таннархи				100

6. Давр харажатлари

$$\text{Давр харажатлари} = \frac{\text{Бошқарув ходимлари иш ҳақи}}{25} \cdot 100 =$$

7-жадвал

“Давр харажатлари”да бошқа харажатлар қўйидагича тақсимланади

№	Харажат моддалари	Фоизи	Киймати, минг сүм
1.	Умумфабрика персоналини сақлаш ва иш ҳақи харажатлари	25	
2.	Девонхона ва идора харажатлари	6	
3.	Хизмат сафари харажатлари	7	
4.	Умумфабрикани бошқарув биносини сақлаш харажатлари	15	
5.	Умумфабрика лабораторияларини сақлаш харажатлари	12	
6.	Корхонани ривожлантириш ва бошқариш	8	

	билин боғлиқ илмий изланиш ва тажриба-конструкторлик харажатлари		
7.	Янги турдаги маҳсулотларни ва янги технологияни ўзлаштириш ва тайёрлаш харажатлари	9	
8.	Маркетинг кузатувлари ва маҳсулотни сотиш билан боғлиқ харажатлар	8	
9.	Бошқа умумхўжалик харажатлари	10	
	Жами:	100	

8-жадвал

Корхонада тўланадиган баъзи солиқлар

№	Солиқ турлари	Формуласи	Киймати, минг сўм
1.	Мулк солиғи	АИЧФ·5%	
2.	Ер солиғи	$(S_{и/4}+S_{M/6}) \cdot 1 \text{ м}^2$	
3.	Сувга тўлов	$B_1 \cdot B_1 \text{ дона}$	
	Жами		

9-жадвал

Лойиҳалаштирилаётган маҳсулотни режа калькуляциясини ҳисоблаш

№	Харажатлар таркиби	Йиллик маҳсулот ҳажми учун, минг сўм	Бир дона маҳсулот учун, сўм
1.	Ишлаб чиқаришдаги моддий харажатлар		
2.	Ишлаб чиқаришда иштирок этувчи ходимларнинг иш ҳақи харажатлари		
3.	Ягона ижтимоий тўлов		
4.	Асосий ишлаб чиқаришдаги фондлар амортизацияси		
5.	Бошқа ишлаб чиқаришдаги харажатлар		
	Жами маҳсулот таннархи		
	Маҳсулот рентабеллиги		
	Фойда		
	Маҳсулотни улгуржи нархи		
	Қўшилган қиймат солиғи (ҚҚС)		
	Шартномага асосланган улгуржи нарх		
	Савдо чегирмаси		

10-жадвал**Лойиҳалаштирилаётган потокнинг техник-иқтисодий қўрсаткичлари**

№	Кўрсаткичлар	Ўлчов бирлиги	Қиймати
1.	Бир сменада ишлаб чиқарилган маҳсулот ҳажми	дона	
2.	Ишчилар сони	киши	
3.	Маҳсулотнинг меҳнат сарфи	соат	
4.	Ишчининг меҳнат унумдорлиги	дона/кун	
5.	Маҳсулотни ишлов бериш қиймати	сўм	
6.	Бир ишчининг ўртача ойлик иш ҳақи	сўм	
7.	Маҳсулот таннархи	сўм	
8.	Маҳсулот рентабеллиги	%	
9.	Фойда	сўм	
10.	Маҳсулотни улгуржи нархи	сўм	
11.	Қўшилган қиймат солиғи (КҚС)	сўм	
12.	Шартномага асосланган улгуржи нарх	сўм	
13.	Савдо чегирмаси	сўм	
14.	Шартномага асосланган чакана нарх	сўм	
15.	Бир дона маҳсулотга тўғри келувчи давр харажатлари	сўм	

**МУСТАҚИЛ БАЖАРИШ УЧУН УЙ ВАЗИФАСИ ҲАМДА
ТОПШИРИҚЛАР МАВЗУЛАРИ**

1. Аёллар жакетини ишлаб чиқарувчи кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иқтисодий асослаш ($M= 250$ дона/см, $T_b=4700$ сек.)
2. Эркаклар пиджагини ишлаб чиқаришга ихтисослашган кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иқтисодий асослаш ($N=96$, $T_b=3600$ сек.)
3. Эркаклар пальтосини ишлаб чиқариш учун мўлжалланган кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иқтисодий асослаш($M= 150$ дона/см, $T_b=5200$ сек.)
4. Эркаклар шимини ишлаб чиқарувчи кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иқтисодий асослаш($N=50$, $T_b=1100$ сек.)
5. Аёллар пальтосини ишлаб чиқариш учун мўлжалланган кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иқтисодий асослаш($M= 210$ дона/см, $T_b=3900$ сек.)
6. Аёллар пальтосини ишлаб чиқарувчи кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иқтисодий асослаш($M= 150$ дона/см, $T_b=4500$ сек.)
7. Аёллар кўйлагини ишлаб чиқаришга ихтисослашган кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иқтисодий асослаш($N=70$, $T_b=1600$ сек.)

8. Эркаклар спорт комплектини ишлаб чиқарувчи кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иқтисодий асослаш($M= 450$ дона/см, $T_b=3900$ сек.)
9. Эркаклар қўйлагини ишлаб чиқарувчи кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иқтисодий асослаш($M= 250$ дона/см, $T_b=2200$ сек.)
10. Аёллар курткасини ишлаб чиқарувчи кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иқтисодий асослаш($M= 280$ дона/см, $T_b=2700$ сек.)
- 11.Аёллар сюргути ишлаб чиқаришга ихтисослашган кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иқтисодий асослаш($N=44$, $T_b=3600$ сек.)
- 12.Аёллар мавсумбоп пальтосини ишлаб чиқарувчи кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иқтисодий асослаш($M= 100$ дона/см, $T_b=2900$ сек.)
- 13.Аёллар жакетини ишлаб чиқарувчи кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иқтисодий асослаш($N=58$, $T_b=3200$ сек.)
- 14.Эркаклар пиджагини ишлаб чиқаришга ихтисослашган кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иқтисодий асослаш($M= 550$ дона/см, $T_b=2300$ сек.)
- 15.Эркаклар пальтосини ишлаб чиқариш учун мўлжалланган кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иқтисодий асослаш. ($N=50$, $T_b=1100$ сек.)
- 16.Эркаклар шимини ишлаб чиқарувчи кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иқтисодий асослаш($M=600$ дона/см, $T_b=1600$ сек.)
- 17.Аёллар пальтосини ишлаб чиқариш учун мўлжалланган кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иқтисодий асослаш($N=70$, $T_b=1600$ сек.).
18. Миллий матодан аёллар сюргутини ишлаб чиқаришга ихтисослашган кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иқтисодий асослаш($M= 350$ дона/см, $T_b=2200$ сек.)
19. Аёллар пальтосини ишлаб чиқарувчи кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иқтисодий асослаш. ($N=70$, $T_b=1600$ сек.)
20. Аёллар қўйлагини ишлаб чиқаришга ихтисослашган кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иқтисодий асослаш($M= 550$ дона/см, $T_b=1600$ сек.)
- 21.Эркаклар спорт комплектини ишлаб чиқарувчи кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иқтисодий асослаш($N=120$, $T_b=4600$ сек.)
- 22.Эркаклар қўйлагини ишлаб чиқарувчи кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иқтисодий асослаш($M= 450$ дона/см, $T_b=1360$ сек.)
- 23.Аёллар курткасини ишлаб чиқарувчи кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иқтисодий асослаш ($N=60$, $T_b=2600$ сек.)
- 24.Аёллар сюргути ишлаб чиқаришга ихтисослашган кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иқтисодий асослаш($M= 230$ дона/см, $T_b=3600$ сек.)
- 25.Аёллар мавсумбоп пальтосини ишлаб чиқарувчи кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иқтисодий асослаш. ($N=30$, $T_b=3600$ сек.)

26. Миллий матодан аёллар сюртугини ишлаб чиқаришга ихтисослашган кичик корхонанинг бизнес режасини техник-иктисодий асослаш. ($M=100$ дона/см, $T_0=1600$ сек.)

Мустақил ишни бажариш ва маслаҳатларни ўтказиш технологияси

Таълим шакли	Аудиториядан ташқари мустақил иш ва уни бажариш бўйича тавсиялар
Мустақил ишни бажариши режаси	<ol style="list-style-type: none"> 1. Мустақил иш мавзусини танлаш 2. Мустақил ишнинг мақсади ва вазифалари 3. Мустақил иш тузилмаси 4. Мавзу бўйича маълумотлар йиғиш 5. Доклад (реферат) ёзиш 6. Тақдимотга тайёргарлик
Ўз-ўзини ўқитишнинг мақсади	Назарий асосларни мустаҳкамлаш ва уларни амалий жорий этишни ривожлантириш
Педагогик вазифалар:	<p>Ўқув фаолияти натижалари:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Назарий маълумотларни мустақил ўрганишни ўрганиш; • қўйилган вазифаларни мустақил ечишни ўргатиш • Керакли адабиётлари билан ишлаш кўникмасини ривожлантириш; • Мустақил қарор қабул қилиш, уларни таҳдил қилиш ва аниқ хуносча чиқаришни ўрганиш;
Таълим услублари	<ul style="list-style-type: none"> • Ўз-ўзини ўқитиш • Ўз-ўзини ўқитиш
Таълим шакли	Тарқатма материал ва зарур адабиётлар
Таълим воситалари	Техник жиҳозланган аудитория, кутубхона
Таълим шартлари	Кузатиш, оғзаки назорат: оғзаки-жавоб шакли, ёзма назорат: тестлар

Мустақил иш босқичларида ўқитувчи ва талабанинг фаолият мазмуни

Иш босқичлари	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчининг	Талабанинг
1-босқич. Тайёргарлик босқичи	1.1. Мустақил иш мавзулари билан таништирадилар 1.2. Ўз-ўзини ўқитишнинг мақсад ва вазифалари билан таништиради. 1.3. Мустақил ишни бажариш тузилмаси билан таништиради	Мавзу танлайди
2-босқич Мустақил ишни бажариш босқичи	2.1. Мустақил ишни бажариш бўйича масалаҳатлар олиб боради	Мустақил иш доклади ёки рефератини бажаришни бошлайдилар

З-босқич. Якуний босқич	<p>1.1. Мустақил иш тақдимотини ўтказади 1.2. Бажарилган ишларни баҳолайди</p>	<p>Гурухларда ишлайдилар, мустақил иш тақдимотини ўтказадилар. Хулоса чиқарадилар.</p>
----------------------------	---	--

Мустақил иш бўйича режа-топширик

<i>Мустақил ишини бажарилиши режаси</i>	<p>1.Мустақил ишда кўриладиган масалани ўрганиш ва уни мақсад ва вазифаларни белгилаш. 2.Бажарилган ҳисоб-китоблар асосида мавзуни ёритиш учун графиклар,диаграммалар куриш. 3.Натижаларни таҳлил килиш ва улар асосида хулоса ва тавсиялар ишлаб чиқиш. 4.Мавзу бўйича юкорида бажарилган вазифалар асосида ҳисобот тайёрлаш. 5.Ҳисобот асосида маъруза килиш учун презентация тайёрлаш.</p>	
<i>Машғулотнинг мақсади</i>	<p>Мустақил иш вазифаларини бажаришдан мақсад тингловчиларга мустақил равишда корхонанинг бизнес-режасини тузиш, корхонанинг ташкилий структурасини тузиш тушунчага эга бўлиш,шартнома ва контрактларни тузиш асослари, ходимларни бошкариш, худудий бошкарув ва самарали меҳнатни ташкил этишни ўргатишидир</p>	
<i>Ўқув фаолияти натижалари</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Бозор шароитида Менежментни такомиллаштириш шарт-шароитлари хамда усулларини аниқлаб оладилар • Ҳозирги шароитда бошкарувга булган талаб ва заруратларни аниқлаб оладилар • Корхона ёки фирмаларнинг барча булимларида бошкарувнинг самарадорликка эришиш йўлларини топиб оладилар • Корхоналарда бошкарувни тўғри йўлга куйиш учун бошкарувнин аслситй вазифалари ўрганиб оладилар • Корхона ва фирмаларда бизнес-режа тузиш йўл-йўрикларини ўрганиб оладилар • Корхона ва фирмаларда шартномалар ва контрактларни тузиш коидаларини ўрганиб оладилар 	
<i>Назорат шакли</i>	Таҳлил вараги асосида баҳоланадилар	
<i>Мавзу бўйича максимал балл</i>		<i>Ўқитувчи имзоси</i>
<i>Талабага куйилган балл</i>		

Тавсия этиладиган адабиётлар

Асосий адабиётлар

1. Йўлдошев Н.Қ., Юсупов С.Ш., Зоҳидов Ф. Менежмент асослари ва бизнес режа. Дарслик. Тошкент, “Ўзбекистон файласуфлари миллий жамияти” нашриёти, 2018й.
2. Юсупова Д.Т., Юсупов С.Ш. Ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва бизнес режа. Ўқув қўлланма. – Т., ТТЕСИ, 2015й.
3. Исаев Р.А. ва бошқалар. Ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва бизнес-режа. . Ўқув қўлланма. –Т.: Тафаккур, 2011.
4. Бабаева Н., Рахимов М., Халимова М. Бизнес режа тузиш бўйича қўлланма. БМТТДнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси. Т., 2012.

Кўшимча адабиётлар

6. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргалиқда барпо этамиз. Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимига киришиш тантанали маросимига бағишлиган Олий Мажлис палаталарининг кўшма мажлисидаги нутқ. – Т.: Ўзбекистон, 2016. - 56 б. мажлисидаги маъруза, 2018 йил 14 январь. – Т.: Ўзбекистон, 2018. – 104 б.
7. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қоидаси бўлиши керак. Мамлакатимизни 2016 йилда ижтимоий-иктисодий ривожлантиришнинг асосий якунлари ва 2018 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишлиган Вазирлар Маҳкамасининг кенгайтирилган мажлисидаги маърузаси.
8. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 феврал ПФ-4947-сонли Фармони билан тасдиқланган “2017–2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича ҳаракатлар стратегияси”.
9. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг “Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови”. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганининг 24 йиллигига бағишлиган тантанали маросимдаги маъруза. - Олий Мажлисга Мурожаатномаси
10. Ўзбекистон Республикаси Президентининг "2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясининг "Фаол тадбиркорлик, инновацион ғоялар ва технологияларни қўллаб-қувватлаш йили"да амалга оширишга оид Давлат дастури тўғрисида"ги 2018 йил 22 январь 5308- сонли фармони.
11. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажагимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамиз. – Т.: Ўзбекистон, 2018. – 488 б.
12. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. –Т.:”Ўзбекистон”, НМИУ, 2017-80 б.
13. Горохов М.Ю., Малаев В.В. Бизнес – планирование и инвестиционный анализ. Филинъ, М, 2007 г.

14. Как составить бизнес-план производственной компании (Пер. с англ.)
Дело, М., 2007 г.

Интернет сайтлари

15. www.gov.uz – Ўзбекистон Республикаси хукумат портали.
16. www.lex.uz – Ўзбекистон Республикаси Қонун хужжатлари маълумотлари миллий базаси.
17. www.ziyonet.uz
18. www.management.ru
19. www.ereport.ru - Обзорная информация по мировой экономике
20. www.stplan.ru - экономика и управление
21. www.catback.ru - научные статьи и учебные материалы по экономике.